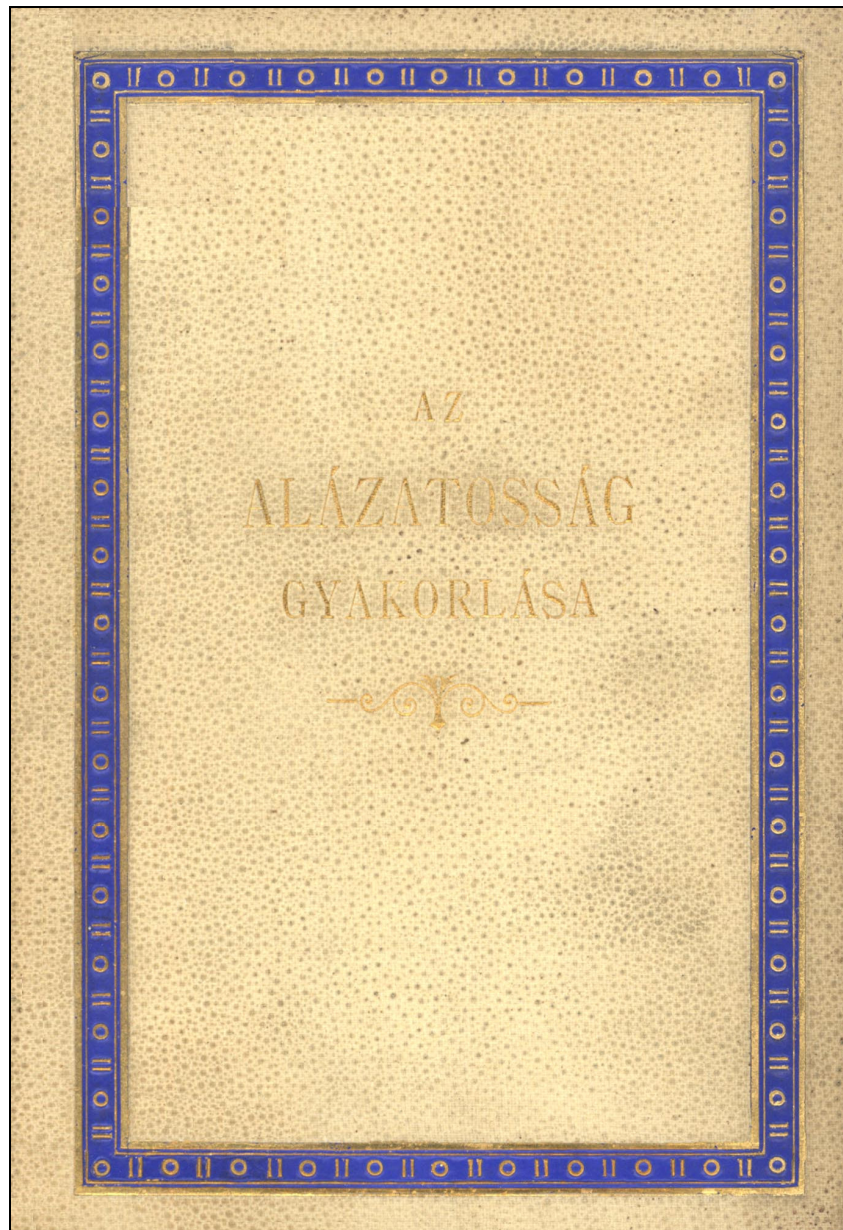

XIII. Leó pápa

Az alázatosság gyakorlása

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

XIII. Leó pápa
(perugiai püspök korában)
Az alázatosság gyakorlása

Fordította
Boromisza Tibor (jankováci plébános)
Steéczy György
Hengen Vendel

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv Kalocsán jelent meg 1888-ban, Malatin Antal nyomtatásában. A szöveget egy-két helyen a mai helyesíráshoz igazítottuk.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	4
Az alázatosság gyakorlása	6
Beszéd az Isten félelméről s az igazi alázatosságról.....	22
Különféle gondolatok az alázatosságról	24
Imádság az istenesség és alázatosság kegyelméért.....	29

Előszó

Mikor tavaly novemberben, a Szentatya jubileumát ünnepelni Rómában voltam az első magyar zarándoktársasággal, meglátogattam az ottani német-magyar kollégiumot is. Ennek érdemes Igazgatója, beszéd közben, megpendítette az eszmét, hogy mily jó volna, ha valaki a Szentatyának művecskéjét, melyet még perugiai püspök korában „La pratica dell’ Umiltà” cím alatt az alázatosságról írt, magyar nyelven kiadná és mennyire örülne, ha ezt valamelyik, az intézetből kikerült magyar növendék tenné. Oly megnyerően tudta a kedves Igazgató Atya óhaját megokolni, hogy rögtön ígéretet tettem a művecske lefordítására.

Hazaérkezve nagy örömmel fogtam a munkához és segítségül nyervén főt. Dr. Steécz György és főt. Hengen Vendel urakat, volt római növendéktársakat: íme közrebocsájthatjuk Isten nevében a fordítást, miután e hó 2-ikáról keltezve megérkezett volna a Szentatyának Monsignore Boccali által küldött kegyes engedélye a kiadásra nézve, úgyszintén Őeminenciájának a kalocsai bíboros és érsek úrnak főpásztori jóváhagyása.

Mindazok, kik az alázatosság erényét, mint a keresztény tökéletesség alapvetőjét, szeretik, becsülik, e könyvecskéből gyakorlásának módját örömmel fogják megtanulhatni.

Az Oltáriszentségben elrejtőzött alázatos Úr Jézus kegyelme legyen velünk!

Jankovácson, 1888-iki Úrnapján, máj. 31-én.

A kiadó.

Pecci Joakim bíboros,
perugiai püspök
legkedvesebb fiainak, a papnövendékeknek!

A szentatyák közös ítélete szerint, a keresztény tökéletesség alapja az alázatosság. „Hogy valaki nagy lehessen, mondja Szent Ágoston, annak azzal kell kezdenie, hogy elsőbb kicsi legyen. Föl akarod emelni a keresztény erények épületét: tudd meg, hogy ez mérhetlen magasságú; iparkodjál tehát idején, jó mélyen megvetni alapját az alázatosságra; mert aki valami épületet akar emelni, annak mindenek előtt az alapokat kell megásnia és pedig terjedelmének, magasságának amaz arányában, amelyben azt fölépíteni szándékozik”. (Serm. X. de Ver. Dom.)

Már pedig ez a művecske, melyet íme nektek Legkedvesebb Fiaim, följánlunk, megtanít benneteket az alázatosság gyakorlására; vagyis megtanít benneteket a keresztény tökéletesség alapvetésére. Látjátok hát, mennyire fontos könyvecske ez rátok nézve, kik különösebb módon vagytok kötelesek megtartani az Úr Jézus parancsát, hogy ti. tökéletesek legyünk, mint a mennyei Atya. Azért meg is vagyunk győződve, hogy ez ajándékunk előttetek nagyon kedves leszen, minthogy vele nem csak újabb bizonyítékát adjuk irántatok táplált szeretetünknek, hanem egyszersmind hathatós eszközt is adunk kezeitekbe, lelkeitek üdvöztetésére, amelynél pedig fontosabb ügyetek úgy se lehet.

Egy másik ok is indított Bennünket arra, hogy ezt a művecskét nektek ajánljuk, és ez: választott egyházi pályátnak célja. Ez a cél ugyanis nem csak a saját magatok megszentelésében, hanem a másokénak előmozdításában is áll, terjesztvén ti. Jézus Krisztus országát azon eszközökkel, melyeket földi életében ő használt. Már pedig a szívnek alázatossága az ő ismertetőjele volt. Ezzel tehát nektek is sikerülni fog a világ kevélységének legyőzése és a kereszt alázatosságának minden szívbe való beültetése. Minthogy pedig Jézus Krisztus az oktatásnak mindig eléje bocsájtotta a cselekedetet, ha ti is, példáját követvén, mint az alázatosságban már begyakoroltok léptek az egyházi szolgálatba, valamennyi erénynek eme belső és kiapadhatlan forrásából, csak úgy ömlenek majd a vigasztaló, bátorító, buzdító igék, melyek az igazakat a szentségben megerősíteni, az eltévedteket pedig a bűn és kárhozat útjáról az erény és üdvösség ösvényére terelik.

Mindegyitek tehát külön-külön legyen az a tanítvány, aki e könyvecskében, melyet nektek szentelünk, a lelki mestertől az alázatosság gyakorlásáról nyer oktatásokat.

Arra is emlékezzetek mindig, hogy Nekünk soha nagyobb vigasztalásunkra nem leszték, mint akkor, mikor benneteket alázatosaknak, szelídeknek és engedelmeseknek fogunk tapasztalni. Abban a reményben, hogy ilyeneknek fogunk benneteket mindig látni és azon élénk óhajásban, hogy a valóságban is csakugyan azok legyetek, még egyszer rátok adjuk áldásunkat az Úrban, újra és újra nagyon melegen ajánlván, hogy egész szorgalommal törekedjetez mindazt megtenni, amit e művecske, hogy megtegyetez, tanácsol.

Az alázatosság gyakorlása

Hogy a kevélyek számára nem lesz irgalom és előttük be lesznek zárva a mennyország kapui, és hogy ezeket az Úr csak az *alázatosoknak* nyitja meg: megdönthetetlen igazság. – Aki erről meg akar győződni, üsse föl a szentírást, mely szelvében tanítja, hogy az Isten ellenáll a fölfuvalkodottnak; hogy megalázza azokat, kik magukat fölmagasztalják; hogy annak, aki be akar jutni a mennyországba, hasonlónak kell lennie a gyermekhez; és az, aki ezzel a hasonlatossággal nem bír, abból ki lesz zárva; végre hogy Isten az ő kegyelmeiben senki mást nem részesít, mint csupán az alázatosakat.

Ez bizonyos lévén, nem győződhetünk meg eléggé annak szükséges voltáról, hogy mily nagyon fontos dolog minden keresztényre, de különösen azokra nézve, akik az egyházi pályára készülnek, hogy megtanulják az alázatosság gyakorlását és lelkükből elűzzenek minden önhittséget, minden hiúságot, minden kevélységet. E szent vállalkozásban se iparkodást se fáradtságot nem szabad sokallani, és minthogy az Isten kegyelme nélkül semmire se megyünk, gyakran és buzgón kell azért imádkoznunk is.

A szent keresztségben minden keresztény kötelezte magát, hogy Krisztus Jézus nyomdokain fog járni; ez az az isteni példakép, melyhez idomítanunk kell életünket. Ám, ez a Megváltó Isten az *alázatosságot* oly fokra vitte, hogy fönnhíjázásunk megalázása végett, kevélységünk sebének meggyógyítása- és az égbe vezető egyedüli útnak példájával való kimutatása végett: szinte a föld gyalázatává lőn. Hogy igazán szóljunk, a Megváltó legnevezetesebb tanítása a: *Discite a me ... Tanuljatok tőlem, mert alázatos ... vagyok.*

Te tehát, tanítványa ennek az isteni Mesternek, ha kívánod ezt a drágagyöngyöt magadnak megszerezni, mely a szentség legbiztosabb záloga, és legbizonyosabb jele a választottságnak: fogadd tanulékony szívvel az útmutatást, melyet nyújtok és vedd híven gyakorlatba.

I.

Nyisd ki lelki szemeidet és fontold meg, hogy magadtól nem bírsz semmi olyan jóval, amiből következtethetnéd, hogy valami vagy. Ami a tied: az a bűn, a gyarlóság és nyomorúság. A természet avagy kegyelem adta javakra nézve pedig: amint az Istentől, lételednek kezdőokától nyerted azokat, úgy egyedül őt illeti meg értök a dicsőség is.

II.

Azért, semmiségedről, mély érzületet alkoss magadnak, és folytonosan ápolj szívedben a benned uralkodó kevélység ellenére és megszegyenítésére. Iparkodjál mennél bensőbben meggyőződni arról, hogy nincs a világon nevetségesebb és hiúságosabb valami, mintha olyan adományokért akarsz becsültetni, melyeket a teremtőnek ingyenes bőkezűségéből kölcsönképpen kaptál, amint az Apostol mondja: *Ha pedig vetted, mit dicsekszel, mintha nem vetted volna?* (1Kor 4,7)

III.

Gyakran gondolj gyöngeségedre, elvakultságodra, silányságodra, érzékiségedre, Isten iránt való érzéketlenségedre, a teremtményekhez való ragaszkodásodra s egyéb bűnös hajlamaidra, melyek megromlott természetedből erednek. – Ennek meggondolása aztán

nagyon ösztönözzön arra, hogy szintén elmerülj semmiségedbe és szemeidben te légy mindig a legkisebb, meg a legutolsó.

IV.

Lefolyt életed bűneiről való megemlékezés lelkedben mindig élénk legyen. Mindenek fölött győződjél meg arról, hogy a kevélység bűne oly utálatos rossz, hogy vele szemben eltölpül minden egyéb rossz a földön és a pokolban. Ez volt az a bűn, mely az égben az angyalokat lázadókká tette és kárhozatba döntötte; ez volt az, amely megrontotta az emberi nemet is, rázúdította a földre a nyomorúságok végtelen özönét, amely tartani fog, míg a világ tart, vagy igazabban, ameddig maga az örökkévalóság. – Másrésről, csak a bűnnel mocskolt lélek méltó igazán az utálatra és büntetésre: lásd immár, mire becsülheted magadat, kit annyi bűn terhel.

V.

Fontold meg továbbá, hogy nincs bűn, bármily nagy is, utálatos is legyen különben, amelyre hajlandó nem volna a te megromlott természeted és melynek részesévé nem lehetnél; és hogy addig ment maradtál, azt csakis az Isten irgalmának és segítő kegyelmének köszönheted, Szent Ágoston ama mondása szerint: *„Nincs az a bűn, mit ember elkövetett, hogy ugyanazt egy másik el ne követhetné, ha a kéz mely, az embert alkotá, őt fönn nem tartaná.* (Solil., c. 15.) Sirasd lelkedben e szálnalmas állapotot, s határozd el erősen, hogy ezentúl a legméltatlanabb bűnösök közé számítod magadat.

VI.

Gyakorta gondolj rá, hogy előbb-utóbb meg kell halnod és hogy testednek a sírban el kell rothadnia; tartsd folytonosan szemed előtt Jézusnak kérlelhetlen ítélőszékét, amely előtt mindnyájunknak szükségképpen meg kell jelennünk s elmélkedjél a pokol örökös kínjairól, amelyek a gonoszoknak, de kiváltképpen az ördög követőinek, a kevélyeknek számára készítették. Komolyan vedd fontolóra, hogy amaz átláthatatlan fátyol miatt, mely eltakarja az Isten ítéleteit, tökéletes bizonytalanságban vergődöl az iránt: vajon nem tartozol-e a kárhozottak számához, akik az ördögök társaságában örökre a kínok helyére vettetnek mint örökös áldozatai azon tűznek, melyet maga az Isten haragja gyújtott meg. Maga ez a bizonytalanság untig elég arra, hogy a legvégső alázatban megtartsd és üdvös félelmet öntsön beléd.

VII.

Ne hízelegj magadnak azzal, hogy az alázatosságot megszerezheted azon részletes erénygyakorlatok nélkül is, amelyek vele hasonló természetűek: milyenek a szelídség, béketűrés, engedelmességnek, önsanyargatásnak, öngyűlöletnek saját akaratodról, véleményedről való lemondásnak, bűneiden való bánkódásnak és más e fajta dolgoknak gyakorlatai; mert csupán csak ezekkel a fegyverekkel győzheted le magadban az önszeretetet, amelyből, mint valami gonosz talajból, csíráznak összes bűneid, és amelyben gyökeret ver és csodálatosan növekszik kevélységed és önhittséged.

VIII.

Amennyire lehet, tartsd magad összeszedve és hallgaton; de mindig úgy, hogy ez által másnak kellemetlen ne légy, s ha mégis beszélni kényszerülsz, ezt mindig önmérséklettel, szerénységgel, egyszerűséggel tedd. Ha megtörténne, hogy nem hallgatnak rád, akár megvetésből, akár másféle okból: ne mutasd, hogy sértve vagy, hanem fogadd el a megalázást s tórd el békével, önmegadással.

IX.

Azon légy, még pedig nagy buzgósággal és vigyázattal, hogy soh'se ejts ki kevély, gőgös és fönnhéjázó szavakat, úgy szintén betanult nagy mondásokat, vagy frivol tréfákat ne használj; hallgasd el mindazt, ami téged szellemesnek, mások figyelmére méltónak tüntetne föl. Szóval, igaz ok nélkül sohase beszélj magadról, és ne akarj olyasmit mondani, ami számodra mások tiszteletét, dicséretét szerezne meg.

X.

A társalgásban óvd magad mások kigúnyolásától, csipkedésétől; kerülj mindazt, ami a világ szellemére vall. Lelki dolgokról ne igen beszéljess tanítói hangon, vagy figyelmeztetőleg, hacsak tisztod vagy a felebaráti szeretet nem kívánná ellenkezőjét. Inkább elégedjél meg azzal, hogy tudakozódol olyantól, aki ért a dologhoz, vagy akiről tudod, hogy alkalmas utasítást adhat. Mert aki szükség nélkül tanítoskodik, az fát rak égő tűzre, azaz kevélységének új táplálékot nyújt.

XI.

Egész erővel fojtsd el magadban a hiúságot és haszontalan kíváncsiságot: éppen azért ne is epekedjél fölöttébb olyan dolgok meglátása után, mikről a világiak azt mondják, hogy szépek, ritkák és nagyszerűek. E helyett inkább légy rajta, hogy ismerjed kötelességedet és azt, ami tökéletességedet, meg üdvösségedet előmozdítja.

XII.

Elüljáróid iránt a tiszteletet, nagyrabecsülést iparkodjad kitüntetni; társaid iránt az udvariasságot, alantasaid iránt pedig szeretetet; s légy meggyőződve, hogy az ezzel ellenkező viselkedés csak olyan lélektől ered, melyen a kevélység uralkodik.

XIII.

A szent evangélium tanácsa szerint, mindig az utolsó helyet válaszd abban az őszinte tudatban, hogy az éppen neked való. Hasonlóképpen az élet egyéb szükségeiben is tartózkodjál kívánságaidat nagyon felcsigázni; ellenkezőleg, elégedjél meg szerényebb és egyszerűbb dolgokkal, mint amelyek inkább illenek a te csekélységedhez.

XIV.

Ha észreveszed, hogy az emberi vigasztalások irányodban megfogyatkoznának, vagy a jó Isten megfosztana a lelki örömeiktől: gondold meg, hogy eddig is mindig érdemeden felül örvendeztél és bármily módon tetszik az Istennek veled bánni, azzal elégedjél meg.

XV.

Ápold magadban folyton ama szent tulajdonságot, hogy ti. magadat vádoljad, rendreutasítsad és elítéljed. Tetteidnek légy szigorú bírāja, mert azokat rendesen ezer tökéletlenség és az önszeretet követelése kísérik. Tapasztalván, hogy dolgaiddban hiányzik az okosság, az egyszerűség, a szív tisztasága, gerjeszd fel magadban az önmegvetés érzelmét.

XVI.

Mások ügyeinek, dolgainak megítélgetésétől, mint valami igen nagy rossztól óvjad magad; inkább azon légy, hogy minden tettet, szót, kedvezően magyarázz, gondos szeretettel keresvén okokat a mentségre és védelemre. Ha éppen lehetetlen volna a védelmezés, mert az elkövetett cselekedet bűnössége nagyon kirívó: akkor iparkodjál azt gyöngíteni, ti. vigyázatlanságnak, meglepetésnek vagy a körülményekhez képest más ily valaminek rován fel; vagy legalább ne törődjél vele, és ne gondolj többé rá, hacsak kötelességed nem kívánná, hogy segítőleg közbelépj.

XVII.

Társaságban, mikor kétséges dolgok forognak kérdésben, melyre a válasz épp úgy lehet az igen, mint a *nem*, soha senkinek se mondj ellent. – Vitatkozás közben föl ne hevülj; hanem ha véleményed hamisnak vagy kevésbé jónak bizonyult, szerényen engedj, s ilyenkor alázatosan maradj csendességben. Engedj szintén s ugyanily módon viselkedjél csekély fontosságú ügyekben, ha mindjárt bizonyos is volnál benne, hogy hamis, mit a másik állít. – Minden egyéb alkalommal, mikor az igazságot védelmezni fontos, fogj hozzá bátran, de heveskedés és gúnyolódás nélkül: s légy róla meggyőződve, hogy biztosabban fogod azt nyájassággal, mint heveskedéssel s haraggal győzelemre juttatni.

XVIII.

Nagyon őrizkedjél bárkinek, – bármennyire is állna alantad, – akár szóval, akár tettel, akár bánásmóddal kellemetlenséget okozni; hacsak olykor rá nem szorítana a kötelesség, vagy az engedelmesség, vagy a szeretet.

XIX.

Ha akadna, ki bosszantásaival folyton üldözne és mintegy föladataul tűzné, téged minden alkalommal sértegetésekkel és bántalmazásokkal illetni, meg ne haragudjál; hanem tekintsd azt eszköznek, mellyel Isten irgalma a te javadra él, hogy ti. gögöd elmérgesedett sebét meggyógyítsa.

XX.

A harag magától a gögtől, melyben gyökerezik, nyervén erőszakoskodó hevességét, oly fogyatkozás, mely senkiben sem tűrhető, legkevésbé lelki ügyekkel foglalkozó egyénekben. Azért tehát iparkodjál a nyájasságnak jó nagy tökéjét gyűjteni, hogy ha valaha valaki megsértene, bármily sebet is vágna bántalmazásával bensőleg rajtad, erőd legyen a nyugalom határai közt maradni. És ily esetekben nagyon óvakodjál, szívedben a sértő iránt ellenszenvet vagy bosszúvágyat táplálni és tartogatni; sőt bocsáss meg neki szívből, meg lévén győződve,

hogyan nem bírhatasz ennél jobb lelkülettel, hogy Istentől azon bántalmak bocsánatát nyerjed, melyekkel őt illeted. – Légy biztosítva, hogy ezen alázatos béketűrés nagy érdemeket fog számodra gyümölcsözni az égben.

XXI.

Légy jóságos és türelmes mások fogatkozásainak s gyöngeségeinek elviselésében, folyton szem előtt tartván saját nyomorúságodat, mely miatt rászorulsz, hogy téged is mások eltűrjenek, és irántad részvételt legyenek.

XXII.

Egy szóval alázatosnak és nyájásnak mutatkozzál mindenkivel, de leginkább azokkal szemben, kiknek irányában bizonyos utálatot és ellenszenvet érsz; és ne beszélj, mint némelyek beszélni szoktak: „Isten őrizzen, hogy azon bizonyos iránt gyűlöletet tartogassak; de nem bírok közelében maradni, s nem is akarom, hogy bármi közöm legyen hozzá.” Ezen ellenszenv, biztos lehetsz benne, hogy kevélységből származik, valamint onnan, hogy a malaszt fegyvereivel nincs még legyőzve a gögös természet s önszeretet. Mert ha az ilyenek valójában a malaszt sugalmaira hagynák magukat, önmagukban, az igazi alázatosságtól, csakhamar legyőzve éreznék mindazon nehézségeket, melyeket tapasztalnak, s türelemmel viselnék el még a legdurvább s legvadabb természeteket is.

XXIII.

Ha valami bú érne, áldjad az Urat, ki tenjavadra intézkedett így; gondold, hogy megérdemelted, hogy még többet érdemlettél, s hogy minden vigasztalódásra méltatlan vagy. Szíved egyszerűségében kérheted az Urat, hogy szabadítsa meg a bajtól, ha neki úgy tetszik; más különben kérjed, hogy erőt adjon a terhet úgy elviselni, hogy abból érdemed gyarapodjék. Kereszteidben ne keress külső vigaszt, különösen ha fölismered, hogy Isten azért küldi rád azokat, hogy megalázzon, s hogy gögödet és elbizakodásodat gyöngítse; hanem ilyenkor mondanod kell a királyi Prófétával: *Jó nekem, hogy megaláztál engem, hogy megtanuljam igazságaidat.* (Zsolt 118,71)

XXIV.

Ugyanazon okból, az étkezésnél nem kell bosszankodnod vagy undorra gerjedned, ha ínyednek kevésbé megfelelő étkeket találunk föl; hanem olyankor úgy cselekedjél, mint cselekesznek Krisztus Jézus szegényei, kik jókedvvel eszik, ami eléjük tálatatik, s azért a gondviselésnek hálát adnak.

XXV.

Ha más igazságtalanul gyalázással és rágalmazással fog illetni, s ha azt tapasztalod, hogy magadviseletét olyan bírálhatja, ki náladnál tökéletlenebb, vagy megrovásra méltóbb lévén, – önmagával kellene hogy törődjék: nem óhajtanám, hogy e miatt haragra lobbanj, a kapott intelmeket visszautasítsd, vagy vonakodjál magadviseletedet nyugodt elmével s Isten malasztjának világánál megvizsgálni, s ezt ama legbensőbb meggyőződésben tedd, hogy minden lépésnél elbukhatol, ha az Úr kegyelme vissza nem tart.

XXVI.

Sohase óhajtozzál azután, hogy valaki *különösen* szeressen. – A szeretet az akaratban székelvén, az akarat pedig természet szerint a jóra irányulván, következik, hogy szeretve lenni és jónak becsültetni egy és ugyanazon dolog: már pedig a *különösen* s kiváló módon való becsülésnek vágya, össze nem fér az őszinte alázatossággal. – Oh ekként cselekedve, mennyi gyümölcsöt fogsz teremni! Lelked nem áhítozván többé a teremtmények szeretete után, az Üdvözítőnek szent sebeibe fog rejtőzni: itt az ő Jézusának imádandó szívében kimondhatlan isteni édességeket fog élvezni; mert Ő érette nagylelkűen lemondván az emberek szeretetéről, bőségben fogja ízlelhetni az isteni vigasztalások mézét, mely megtagadtatnék tőle, ha a földi vigasztalások hamis és csábító édességei tartanák fogva. Az isteni vigasztalások ugyanis annyira tiszták és valódiak, hogy az itt alatt lévő vigasztalódásokkal semminemű vegyülést nem tűnnek, s amazok által annyira kielégítve leszünk, hogy emezektől visszaundorodunk. Másrészt lelked szabadon fordulhat majd Istenhez, és jelenlétének s végtelen tökéelyeinek gondolatával az Ő élvezésében megnyughatik. – Végül mi sem léven edesebb, mint szeretni és szeretve lenni, ha épp ezen gyönyörtől fosztod meg magad Isten szeretetéből s mert Isten lesz a teremtményhez való egyéb szeretet által meg nem osztott szívednek teljes birtokában, ez által Istennek igen kedves, magadra nézve pedig nagy érdemű áldozatot fogsz hozni. Ne is tarts tőle, hogy így cselekedve, felebarátod iránt való szereteted meg fog hidegülni; inkább még tisztább és tökéletesebb szeretettel fogod szeretni, mivel nem önértékből, – hogy ti. saját hajlamodat kövessed, – hanem csak azért fogod szeretni, hogy Istennek tessél azt mívelve, miről tudod, hogy kedvére van.

XXVII.

Minden cselekedeteidet, bármi aprólékosak legyenek, nagy figyelemmel és legnagyobb pontossággal s szorgalommal végezzed, mert könnyelműen és hamarkodva végezni a dolgokat, az elbizakodás szüleménye: az igazán alázatos azonban mindig résen áll s a legaprólékosabb dolgokban is fél a hibától. Ugyanez okból mindig oly ájtatossági gyakorlatokat végezz, melyek közönségesebbek, s kerülj általában minden rendkívülit, mit hajlamod sugalmazna; mert valamint a gögös mindig különködni szeret, úgy az alázatos a közönséges és rendes tettekben találja örömét.

XXVIII.

Légy meggyőződve, hogy önmagadnak nem vagy jó tanácsadója; s azért véleményedtől félned és iránta bizalmatlankodnod kell, mint amely ingatag és megromlott alappal bír. Ezen meggyőződésben mindig lehetőleg bölcs és lelkiismeretes férfitől kérj tanácsot, és szívesebben végy náladnál jobbtól oktatást, mintsem saját ötleteidet kövessed.

XXIX.

Ha a kegyelem és erény magas fokát is érted el; ha az imádság adománya, mellyel Isten megajándékozott, akkora is, amekkorát csak akarsz; ha mindjárt ezer évet is ártatlanságban s ájtatos buzgóságban töltöttél el: mindazonáltal mindenkor félelemben kell járnod s magadban nem bíznod, különösen a szűzi tisztaság dolgában. Emlékezzél meg, hogy magadban hordod a bűnnek elfojthatlan csíráját és kiapadhatlan forrását; és tudd meg, hogy csupa gyöngeség, állhatatlanság, hűtlenség vagy. Tehát folytonosan vigyázz magadra; hunyd be szemeidet, hogy ne lássad s ne halljad, ami lelkedet bemocskolhatná: mindenkor kerülj a veszedelmes

alkalmakat; a másik nemmel való minden haszontalan beszélgetések elől térj ki s a szükségesek alkalmával is a leglelkiismeretesebb szerénység és tartózkodás korlátai közt maradj; végül mivelhogya Isten malasztja nélkül mire sem vagy képes, folytonosan kérjed Őt, hogya irgalommal legyen hozzád s egy percig se hagyjon saját akaratodra.

XXX.

Istentől talán nagy tehetségeket nyertél? vagy esetleg nagyra vannak veled a világban? Épp azért iparkodjál magadat mindinkább annak ismerni, ami valóban vagy, és törekedjél gondos tapasztalás által meggyőződni gyöngeségedről, képtelenségedről, semmiségedről. A kisednél kisebbre kell magadat aláznod; s ne is keress gyönyört az emberek dicséretében és óvakodjál kitüntetések iránt vágyat táplálni: sőt inkább emezeket is, amazt is, mindenkor vissza kell utasítanod.

XXXI.

Ha súlyos bánalommal illetnének vagy érzékeny kellemetlenséget okoznának, ahelyett hogya arra, ki megbántott, neheztelnél: emeld Égre szemeidet és tekintsd az Urat, ki végtelen s szeretetre méltó gondviselésével azért intézkedett így, hogya vagy bűneidért elégtételt vegyen, vagy hogya kiirtsa belőled a kevélység szellemét, arra késztetvén téged, hogya béketűrést és alázatosságot gyakorolj.

XXXII.

Mikor kedvező alkalmad kínálkozik felebarátodnak valami alacsony és lealázó szolgálatot tenni, tedd meg örömmel, s ama teljes alázattal, mellyel bírnod kellene, ha mindenkinek szolgálja volnál. E gyakorlat által az erény és malaszt megmérhetlen kincshalmazát fogod magad számára összegyűjteni.

XXXIII.

Éppenséggel ne ártsd magad oly ügyekbe, melyekhez semmi közöd, s amikről nem kell számot adnod, sem embernek, sem Istennek: mert az ily beavatkozás titkos kevélségből s önmagával való hiú elteltségből ered, ápolja és növeli a hiúságot s végtelen sok kellemetlenséget, nyugtalanságot s elszórakozást szül. Ellenben csak magaddal s magad kötelemével törődve, a békének s nyugalomnak forrására fogsz akadni a *Krisztus követése* könyvének ama szép mondása szerint: *ne ártsd magad a rád nem bízott dolgokba, s megérheted, hogya keveset vagy ritkán fogsz megháborodni.* (Kempis III. k., 25. fej.)

XXXIV.

Ha valami rendkívüli önmegtagadást fogsz gyakorolni, teljesen hiteds el magaddal, – a gyakran minden érdemet megsemmisítő hiúság mérge elleni óvintézkedésből mondom, – hiteds el magaddal, hogya csak azért gyakorlod azt, mert akkora bűnöshöz, mint te vagy, nem illik saját kénye kedve szerint élni, és mert az isteni igazságosság előtt sok mindenféle hibáról és adósságról kell számot adnod. Gondold meg, hogya a bűnbánat cselekményei a végre, hogya szenvedélyeid erőszakosságát megfékezhess s a kötelesség korlátai közt megmaradhass, annyira szükségesek neked, amennyire gyeplő és fék szükséges a megvadult ló megzabolázására.

XXXV.

Valahányszor érzed, hogy bajaidban és megaláztatásaidban türelmetlenségre indulsz és szomorúságba merülsz, az ily kísértetnek bátran állj ellen, – megemlékezvén oly számos bűneidről, melyekért sokkal szigorúbb büntetéseket érdemeltél, mint aminők azok, miket szenvedsz. Imádjad Isten végtelen igazságosságát, és tisztelettel fogadd el a csapásokat, melyeket a könyörület és kegyelem kútfőinek tekints. Ha fölfognád, mennyire üdvös neked e nyomorúságos életben oly szeretetteljes atya kezétől megveretni, minő az Isten, akkor te bizonyára teljesen az ő akaratjára bízna magadat. Sokszor ismételd Szent Ágostonnal: *Itt oh Uram, ezen életben, csak égess és vagdoss, ahogyan akarsz; itt ne kímélj engem, csak kímélj meg és bocsáss meg az örökéletben.* A bajoktól vonakodni annyi, mint föllázadni Istennek annyira üdvös igazságossága ellen, annyi, mint visszautasítani a kelyhet, melyet Ő irgalmasságában nyújt nekünk, és melyből maga Jézus Krisztus, bár ártatlanul, először akart inni.

XXXVI.

Ha esetleg oly hibát fogsz elkövetni, melyben az, ki tanúja volt, megvetésedre talál okot, fájlald élenken, hogy Istent megbántottad s felebarátodnak rossz példát adtál; de ami azután ama tapasztalt megvetést és megaláztatást illeti, azt úgy fogadd, mint Istentől választott eszközt, hogy veled bűnödért eleget tétessen, s hogy alázatosabbá s erényesebbé légy. Ha pedig gyötrelmet és kínt érzesz a fölött, hogy magadat megvetve látod, hidd el nekem, hogy nincs igazi alázatosságod és még a kevélységtől vagy megmételvezve. Annál buzgóbban kérd olyankor az Urat, hogy ebből kigyógyítson s megszabadítson; mert, ha Isten nem indul irántad irgalmasságra, bizonyára még mélyebbre fogsz süllyedni.

XXXVII.

Ha társaid közt akadna, ki neked megvetésre méltónak s számba se vehetőnek tetszenék: bölcs és okos ember módjára fogsz cselekedni, ha hibáinak megfigyelése és gáncsolása helyett azon leszel, hogy benne a természetes kegyelem jó tulajdonságait tekintsd, melyekkel Isten őt megáldotta s melyekért becsülésre s tiszteletre méltónak tűnik fel. És legalább is mindenkor megtalálod benne az Isten teremtményét, aki az Ő hasonlatosságára van alkotva, Krisztus Jézus drága vérével megváltva; – keresztényt, ki Isten képének fényességével van megvilágítva, lelket, mely képes Őt szemlélni s Őt örökre bírni, s talán Isten imádandó gondviselésének titkos terve szerint az örök boldogságra van kiválasztva. És ismered te talán a kegyelmeket, melyeket az Úr az ő szívébe öntött, vagy melyekkel azt elárasztani készül? Különb a helyett, hogy mindezen kutatásokba ereszkednél, talán jobb volna a megvetés minden gondolatát, mint a kísértőnek mérges leheletét, magadtól azonnal elűzni.

XXXVIII.

Hogyha magadat dicsérni hallod, ahelyett hogy örvendeznél, félj inkább, nehogy ama dicséret legyen ama csekély jónak, mit tettél, egész jutalma. Bensőleg ismerd el nyomorúságodat, melyért mások megvetését érdemelnéd, és iparkodjál a beszéd fonálát megszakítani, –nem ugyan azért, hogy még több dicséretet arass, mint ezt a kevélyek teszik, kik az alázatosság álarcát veszik föl; hanem bizonyos szent óvatossággal oly formán, hogy ügyeiddel senki többet ne is törődjék. Mi ha nem sikerülne, ugyanazon pillanatban hárítsd egyedül Istenre az egész megtiszteltetést és minden dicsőséget, Bárukkal és Dániellel

mondván: *Tied legyen, Uram, minden igazság dicsőisége, és rajtunk a szégyen és orcápirulásunk.* (Bár 1,15)

XXXIX.

Amennyi undort, kell hogy saját dicséreted keltsen benned, annyi gyönyört kell érezned mások dicséretén s megtiszteltetésén; és amennyire az őszinteség és igazság megengedik részedről, mások megtisztelésére közre is kell működnöd. Az irigyek nem szenvedhetik felebarátjuk dicsőségét, mert saját dicsőségük kisebbitésének ítélik; s épp azért a társalgásban ügyesen közbevetnek bizonyos elharapott szavakat s bizonyos kétértelmű megjegyzéseket, vagy hogy alábbszállítsák, vagy hogy gyanússá tegyék a dicséretet, melyet másra mondani hallanak. Neked nem így kell tenned, hanem felebarátodat dicsérve, dicsérni fogod egyúttal az Urat s hálálkodni fogsz neki azon adományokért, melyekben őt részesítette s a szolgálatokért, melyeket részéről tapasztal.

XL.

Ha társaságban felebarátodat rossz hírbe hozni hallod, a fölött igaz fájdalmat kelts magadban, iparkodjál magadban mintegy mentegetni a gyalázkodónak gyöngeségét: másrészt azon szegénynek becsületét, ki az ő gáncsokodásainak céltablája lőn, védelmezned kell, s pedig oly bölcs ügyességgel kell azt tenned, hogy a védelem esetleg második vádolással ne váljék. Ugyanis majd ajánlatos tulajdonságaira fogod fölhívni a figyelmet, majd világos fénybe fogod helyezni a becsülést, mellyel mások adóznak neki s melyet magad is iránta táplálsz, majd óvatosan más irányt fogsz adni a beszédnek, vagy sejtetni fogod a nem-tetszést, melyet fölötte érzesz. Így cselekedve igen nagy jót fogsz tenni önmagaddal, a megszólóval, a hallgatósággal s avval, kiről szó van. De ha te, a helyett, hogy magadban legkevesebb ellenállást is kifejtenél, gyönyört érzesz, mikor felebarátod lealacsonyíttatik, nem-tetszést, mikor fölmagasztaltatik; oh mennyi tennivalód marad még, míg az alázatosság megbecsülhetetlen kincsének birtokába fogsz jutni.

XLI.

A lelki előhaladásra nézve nem lévén üdvösebb dolog, mint saját hibáinkra figyelmeztettetni: nagyon hasznos és szükséges lesz azokat, kik veled néha e szívességet tettek, nekibátorítani, hogy azt minden alkalommal megtenni szíveskedjenek. Ha figyelmeztetéseiket örömmel s elismerő lélekkel fogadtad, tedd kötelességeddé azokat életbe léptetni, nem csak az előnyért, mellyel a javulás jár, hanem azért is, hogy ezen hű barátaid lássák, hogy nem volt hiábavaló irántad való gondosságuk s nagyon kedvedre van jóakaratus. A kevély, ha meg is javul, nem akar úgy föltűnni, mintha a kapott üdvös intéseket követné, sőt inkább megvetést mutat azok iránt: de az igazán alázatos dicsőségének tartja alávetni magát Isten iránt való szeretetből mindenkinek s a bölcs tanácsokat, melyeket kap, úgy tekinti, mintha magától az Istentől jöttek volna, akármilyen volt legyen is az eszköz, melyet Ő használt.

XLII.

Alkalmazkodjál az Isten szeretetreméltó Gondviselésének intézkedéseire és bízd magad egészen Őrá, mint ahogyan a gyöngéd gyermek rábízta magát szeretett atyjának karjaira. Hadd tegyen veled, amit akar, anélkül, hogy bármi miatt, ami érne, megháborodnál és nyugtalankodnál; jókedvvel, bizalommal és tisztelettel fogadj el mindent, mi Tőle jön; mert

másképp cselekedni annyi volna, mint hálátlannak mutatkozni az ő szívének jósága iránt; annyi volna, mint Benne bizalmatlankodni! Az alázatosság végtelenül lealacsonyít bennünket Istennek végtelen volta előtt; de ugyanakkor arra is oktat, hogy Istenben van minden erősségünk és minden vigaszunk.

XLIII.

Világos dolog lévén, hogy Isten nélkül soha semmi jót sem tehetnél, hogy minden lépésnél elbuknál, és hogy a legkisebb kísértés is legyőzne; a jónak véghezvitelére oly gyöngének és tehetetlennek ismerd el magadat, amilyen valójában vagy; és emlékezzél meg, hogy minden cselekedettedhez folyton szükséges az Isten közreműködése. Ezen gondolatok arra ösztönözzenek téged, hogy elválaszthatlanul maradj vele egyesülve, mint a kised, ki nem ismerve más biztos támaszt, oda tapad édesanyja kebléhez. Hangoztasd gyakran a királyi prófétával: *Ha az Úr nem segít engem, csakhamar pokolban lakott volna az én lelkem* (Zsolt 93,17) és *Tekints rám Uram, és könyörülj rajtam, mert egyes és szegény vagyok* (Zsolt 24,16); *Isten! figyelmezz segítségemre; Uram siess segítségemre* (Zsolt 69,2). Végül ne szűnjél meg szívednek minden ömledezésével hálákat adni az Úrnak, és mindenekfölött légy hálás azért az oltalomért, mellyel megelőz és körülvesz, és állhatatosan kérjed, hogy azon különös segílyt, melyre rászorulsz s melyet más nem adhat, csak Ő, megadni méltóztassék.

XLIV.

Különösen pedig, mikor imádkozol, önmagad fölötti nagy megháborodással, mély önmegalázással és szent borzalommal kell eltelned a legmagasabb Fölség jelenléte miatt, melyhez folyamodni merészkedel. *Szólok az Úrhoz, noha por és hamu vagyok* (Ter 18,27).

Ha valami rendkívüli kegyet nyernél, rögtön ébreszd föl magadban azon gondolatot, hogy arra méltatlan vagy és tudd meg, hogy Isten azt ingyen s az ő merő irgalmasságából adta meg neked.

Ne hidd valamiképp, hogy az a te sajátod, s miatta magadnak hiú módon ne tetszelegj. Ha pedig nem kapnál valami figyelemreméltó kegyelmet, ezért éppenséggel nem szabad elégedetlennek lenned; hanem meg kell gondolnod, hogy még sok tennivalód marad arra végre, hogy azt megérdemeljed, és hogy Isten nagyon is jó és nagyon is béketűrő, ha csak lábainál is megtűr, miként a szegény, ki egész órákon át elvárakozik a gazdag házának ajtaja előtt, hogy nyomorának enyhítésére, bár egy kevés alamizsnát is kapjon.

XLV.

Mindenkor igen készséges légy, sikereidnek és a rád bízott ügyek szerencsés kimenetelének egész dicsőségét Istenre hárítani, magadnak pedig semmi egyebet nem tulajdonítani, mint a felmerült hiányokat, melyek kizárólag sajátjaid: minden jó az Istentől van, és egyedül Őt illeti a dicsőség és a hála. Oly mélyen vésd be lelkedbe ezen igazságot, hogy soha el ne feledjed; és gondold, hogy bárki más az isteni kegyelem által úgy segítve, mint te voltál, náladnál sokkal nagyobb sikert ért volna el, s nem követett volna el annyi tökéletlenséget. Vesd vissza a dicséreteket, melyeket neked nyújtani akarnának a szerencsés kimenetelért; mert azok nem illetik a silány eszközt, ami te voltál, hanem igenis a nagy, fölséges és örök művészt, ki ha neki úgy tetszik, egy vesszőcskét használ, hogy a sziklából vizeket fakasszon, vagy kevés földet, hogy visszaadja a vakoknak a látást és egyéb végtelen sok csodát műveljen.

XLVI.

Ha ellenben a rád bízott ügyek épp megfordítva ütnének ki, nagyon félő, hogy a szerencsétlen kimenet ügyetlenségednek és hanyagságodnak következménye. Önszereteted s minden megaláztatást kerülő kevélységed talán másokra akarná hárítani önhibáját, s ha másképp nem lehet, azt legalább kisebbíteni. Azonban ne kedvezz eme vétkes hajlandóságoknak; eljárásodat vizsgálj meg lelkiismeretesen, s attól tartva, hogy hibáztál. Isten előtt vádold magadat, és úgy fogadd el a megaláztatást, mint megérdemlett büntetést. Ha pedig lelkiismereted nem vádol hibáról, ez esetben is imádd Istennek intézkedéseit, és gondold, hogy talán múltadnak bűnei és túlságos önbizalmad vonták meg fáradozásaidtól az Ég áldását.

XLVII.

Ha az isteni szeretet lángjaitól égő szívvel járulsz a szentáldozáshoz, egyúttal az igazi alázatosság érzelmeitől is áthatott lélekkel kell oda közeledned. S hogyis ne álmélkodnál, megfontolván, hogy a végtelenül tiszta és végnélkül szent Isten ily magadféle nyomorult teremtményhez oly fokú szeretetre ragadtatta magát, hogy szinte eledelül adja önmagát? Merülj le, amennyire csak lehet, méltatlanságod öntudatának mélységébe; ne közelíts amaz imádandó Szentséghez, hacsak nem a legnagyobb tisztelettel: és ha e szeretetre méltó Úrnak, ki az Oltári Szentségben csupa szeretet, kedve telik abban, hogy kimondhatlan édességeinek teljében veled egyesülvén, hozzád leereszkedjék, nagyon óvakodjál, nehogy e miatt végtelen Fölségétől a kellő tiszteletet megvonjad; csak maradj mindig a magad helyén, azaz alárendeltséged, alacsonyságod és semmiséged öntudatában. Mindazáltal szegénységed és nyomorúságod érzete el ne zárja szívedet, és mitse veszíts ama szent bizalomból, mellyel ezen mennyei vendégség iránt viseltetned kell: sőt gyarapítsa ez szeretetedet Istenedhez, ki annyira megalázza magát, hogy szinte lelked táplálékává leszen.

XLVIII.

Táplálj magadban felebarátod iránt benső szeretetet és kiapadhatlan forrású nyájasságot és kedvességet, és szent mohósággal kutasd, hogyan lehetsz mindenben segítségére; azonban mindig azért, hogy az Úrnak tetszését megnyerjed: vizsgálj meg jól, mi szokott téged cselekvésre indítani, mert így a hiúság és önszeretet minden rejtekét föl fogod fedezni: és egyedül Istennek jelentsd be mindama jót, amit teszesz; mert tudnod kell, hogy azon jócselekedeted, melyet annyira rejtve és titokban tartasz, hogy azt egyedül Isten tudja, megbecsülhetlen nyereséget hoz neked; míg, ha hanyagságod miatt az emberek is megtudják, majdnem minden becsét veszti, mint a szép gyümölcs, melyet a madárcák kikezdték.

XLIX.

Az üdvös félelem, mellyel bírnod kell, nehogy az Úrnak visszatessél, (minthogy az elbukás folytonos veszélyében forogsz), mindig amaz Ő hozzá intézett belső fohásztól legyen kísérve, hogy végtelen irgalmában tőled ily nagy szerencsétlenséget távol tartani kegyeskedjék. Ez a szívnek az a szent fájdalma, melyet a szentek ajánlanak, és amely azt eszközli, hogy magunkra és cselekedeteinkre vigyázzunk, az örök igazságokról elmélkedjünk s az ideiglenes dolgokat megvessük, a belső imádságot gyakoroljuk s mindattól távol tartunk magunkat mi nem az Isten: szóval ez a valódi alázatosság és lelki szegénység forrása: ezt használd gyakran, s amennyire lehetséges lesz, ez legyen a te folytonos imádságod.

L.

A beteg, ki forrón kívánja gyógyulását, lázas törekvéssel távolít el magától mindent, mi azt késleltethetné, tartózkodva veszi magához a legegészségesebb étkeket is s csaknem minden falatnál megfigyeli, vajon ártalmára lehet-e vagy nem: így neked is, ha szívből kívánczol a kevélység gyászos betegségéből meggyógyulni, ha csakugyan az alázatosság becses birtoka után sóvárogsz, mindenkor figyelmesnek és óvatosnak kell lenned, hogy mitse mondj, se tégy, mi akadályt gördíthetne eléje; s ezért jó lesz minden alkalommal megvigyáznod, vajon amit tenni készülsz, alázatosságra vezet-e vagy nem, hogy így aztán vagy azonnal örömmel megtegyed, vagy egészen mellőzzed.

LI.

Más igen hathatós indító ok arra nézve, hogy az alázatosság szép erényét gyakoroljad, isteni Üdvözítünk példája, melynek mintájára kell magunkat folyton képeznünk. Maga mondta nekünk a szent evangéliumban: *Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű* (Mt 11,29). És valóban, mint Szent Bernárd megjegyzi: *mely kevélység az, melyet ezen isteni Mester alázatossága nem volna képes kioltani?* Teljes igazsággal mondhatni, hogy egyedül Ő alázta s alacsonyította le magát valósággal, s hogy mi, midőn megalázkodni látszunk, magunkat semmiképpen le nem alacsonyítjuk, de igenis azon helyet foglaljuk el, mely minket megillet: mert silány és talán ezerféle gonosztsággal terhelt teremtmények lévén, másra igényt nem tarthatunk, mint megsemmisítésre és büntetésekre; Üdvözítőnk, Krisztus Jézus azonban végtelenül alacsonyabbra helyezte magát ama fönségnél, mely őt megilleti. Ő a mindenható Isten, a végtelen s halhatatlan Valóság, mindeneknek legfőbb Bírója; s annak dacára gyöngé, szenvedő, hálaadó s mindhalálíg engedelmes emberré lőn. Ő földi javakban a legvégső szükségét szenvedte. Az, ki az égben az angyalok és szentek örömét és boldogságát képezi, a fájdalmak férfja akart lenni s az emberiség összes nyomorúságait magára vállalta. A nem teremtett Bölcsesség s minden bölcsesség kútforrása elviselte mindama megszégyenítést és csúfságot, melyet örültekkel szokás üzni. A Szentek Szenté s maga a Szentség eltúrte, hogy aljas gonosztevőnek tartassék. Az, kit az ég boldog birtokosainak megszámlálhatlan serege imád, gyalázatos keresztfán akart meghalni. Végre a természeténél fogva legfőbb Jó a földi nyomorúságok minden nemét elviselte. S az alázatosság ily példája után mit nem kellene nekünk tennünk, kik hamu és por vagyunk? S micsoda megaláztatás eshetnék nehezünkre nekünk, kik nemcsak nagyonis hitvány férgek, de mi több, a legnyomorultabb bűnösök vagyunk?

LII.

Nézd továbbá az Ó- és Újszövetség Szenteinek példáját. Izaiás, amaz annyira erényes és buzgó próféta, Isten szemében tisztátalannak tartotta magát s azt vallotta magáról, hogy minden igazsága vagy jótette olyan, mint a szennyes ruha (Iz 64,5). Dániel, kit Ezekielnél maga az Isten szentnek nevez, aki imáival Isten haragját csillapítani képes, egy bűnös alázatosságával beszélt Istenhez mint olyan, akinek folyton pirulnia és szégyenkeznie kell. Szent Domonkos, az ártatlanság és szentség csodája, az önmegvetés oly fokát érte el, hogy azt hitte, miszerint mindazon városokra, melyeken keresztül mennie kellett, Isten átkát vonja le. S ezért mielőtt azokba betért volna, arccal földre borult és könnyezve mondá: *Legszeretetteljesebb irgalmasságodra esdve kérlek, Uram, ne tekintsd az én bűneimet, és ne éreztesd ezen várossal azért, mert falai közé fogad, igazságos bosszúd következményeit.* Szent Ferenc, ki élettisztasága által megérdemelte, hogy a keresztre feszített Jézus képmása legyen, erősen és kétkedés nélkül hitte, hogy ő a földnek leggonoszabb bűnöse; és e gondolat oly

erősen volt lelkébe nőve, hogy senki semmi áron onnan ki nem téphette volna. Ennek okául azt hozta föl, hogyha Isten az emberek legutolsójának adta volna mindama malasztokat, melyeket ő kapott, ez jobban használta volna föl, s bizonyára annyi hálátlansággal nem fizette volna vissza. Némely más szent érdemetlennek tartotta magát az ételre, mellyel táplálkozott, a levegőre, melyet belélegzett, s a ruhára, mely testét fődte; mások az isteni irgalom nagy csodájának tekintették, hogy őket a földön megtúrta s nem taszította pokolra; mások csodálkoztak, hogy az emberek őket megtúrhették, s hogy az összes teremtmények közös erővel nem törnek kiirtásukra és megsemmisítésükre. Végre valamennyi Szent borzadt a méltóságoktól, dicséretektől s kitüntetésektől, és tudjuk, hogy mély önmegvetésből másra nem áhítoztak, mint megaláztatásra és meggyaláztatásra. Te talán fölvilágosodtabb, vagy szentebb vagy náluknál? Az ő példájuk szerint s miért nem silányulsz el tehát saját szemeidben? Miért nem helyezed, mint ama Szentek, minden gyönyörűségedet a szent alázatosságba?

LIII.

Hogy ezen erényben mindinkább növekedjél s a megaláztatást megkedveljed s megszokjad, igen előnyös lesz sokszor előre elgondolnod a meggyalázásokat, melyek érhetnek, s magadban azon lenned, hogy azokat természeted ellenszegülésének dacára is úgy fogadjad, mint Istened irántad való szeretetének biztos zálogát és megszentelésednek biztos eszközeit. Hogy ezt megtehesd, talán sok küzdelmet kell kiállanod; de végy bátorságot s légy erős a vívásban mindaddig, míg szilárdnak s elhatározottnak nem érzed magad arra, hogy Jézus Krisztus szeretetéből mindent örömmel elviselj.

LIV.

Ne múljon el nap a nélkül, hogy magadnak ama szemrehányásokat ne tennéd, melyekkel ellenségeid illethetnének; nemcsak hogy azokat előre megédesítsd, hanem igenis azért is, hogy az önmegalázás és az önmegvetés érzületében megmaradj. Ha azután valamely heves kísértet háborúsága között magadat türelmetlenségre, avagy a fölött való belső panaszra éreznéd indítatva, hogy Isten ily módon tesz próbára, még idejekorán fojtsd vissza emez indulatokat és mondd magadban: „Hitvány és nyomorult bűnös létemre panaszkodhatom-e ezen sanyargatás miatt? Avagy nem érdemlettem-e már határtalanul szigorúbb büntetéseket? Tán nem tudod én lelkem, hogy a megaláztatások és szenvedések képezik igazi kenyeredet, melyet alamizsnaképpen kapsz az Úrtól, hogy nyomorodból és szűkölködéseidből valahára kisegítsen? Ah, ha visszautasítod, nem vagy rá méltó s drága kincset dobsz el magadtól, mely talán elvétetik tőled, hogy másnak adassék, ki nálad jobban fogja hasznát venni. Az Úr saját barátainak és a Kálvária iskolája tanítványainak sorába akar fölvenni, s te gyávaságból a dicsőséges küzdelem elől kitérsz? És hogyan akarsz megkoronáztatni küzdelem nélkül? És hogyan tartasz igényt bérre a nap terhének és hőségének elviselése nélkül?” Ezen és hasonló fontolgatások buzgóságodat újra föl fogják éleszteni és vágyat is fognak benned kelteni, hogy szenvedésekben és megaláztatásokban töltsd életedet Üdvözítőnk, Krisztus Jézus élete példájára.

LV.

Ha a megvettetések és ellentmondások közepette nagy nyugalomnak és békének örvendesz is, nem kell azért bizonyosnak tartanod, hogy háborítlan és győzedelmes alázatosság birtokában vagy; mert a kevélység sokszor csak el van altatva, s ha esetleg fölébred, újból kezdi a lélekben a pusztításokat és fosztogatásokat. Az önismeret gyakorlata,

a kitüntetések kerülése s a megaláztatás szeretete legyenek fegyvereid, melyeket egy pillanatra sem szabad félretenned. S ha ekként birtokába jutsz ama gazdag örökségnek, elvesztésétől nem kell többé tartanod: mert az alázatosság drága ajándékának megőrzésére szükséges magunkat folytonosan újból és újból megaláznunk.

LVI.

Hogy az Isten ilyen nagy kegyelmet hamarabb megadni méltóztassék, válaszd szószólóul és pártfogóul a legboldogságosabb szent Szület. Szent Bernát mondja, hogy: *Mária minden más teremtménynél inkább alázza meg magát, és hogy Ő valamennyi közt a legnagyobb lévén, mélységes alázatossága által, a legkisebbé tette magát.* Éppen ezért is kapta Mária a malaszt teljességét és lett méltó Isten anyjává lenni. Mária irgalmas és egyben gyengéd anyja, kihez soha senki hiába nem folyamodott. Vesd magad hát egész bizalommal anyai ölébe; kérjed esedezve, hogy számodra eszközölje ki azt az erényt, mely neki oly drága volt; ne is tarts tőle, hogy egész buzgósággal rajta nem lesz a Szűz Mária, hogy kérése által azt neked meg is nyerje azon Istentől, ki felmagasztalja az alázatosakat, és megalázza a kevélyeket; aztán meg mivelhogy Mária az Ő Fiánál mindent kieszközölhet, ez Őt bizonyosan meg is hallgatja. Minden keresztedben, minden szükségedben, minden kísértésedben: Hozzá fuss. Mária legyen a te támaszod, Mária legyen a te vigasztalásod; hanem a legnagyobb kegyelem, melyet tőle kérsz, a szent alázatosság legyen, és míg ezt meg nem kaptad, addig el ne hallgass, és meg ne szűnj őt könyörgéssel ostromolni; ne bántson a félelem se, hogy neki túlságosan alkalmatlankodol: ah mennyire tetszik Máriának ezen alkalmatlankodás, melyet a te lelkednek üdvössége és amiatt okozol neki, hogy isteni Fiának kedvesebbé lehess! Végre, hogy őt rábírad a gyorsabb könyörülésre, kérd őt az Ő alázatosságára, mely okozója volt, hogy az istenanyai méltóságra fölmagasztaltatott, és kérd őt istenanyai méltóságára, mely kimondhatatlan gyümölcse vala az ő alázatosságának.

LVII.

Ugyanezen célból folyamodjál azon szentekhez, akikben ez a kimagasló erény a legszebben nyilatkozott. Például *Szent Mihály* arkangyalhoz, aki elsőnek volt alázatos, miként Lucifer elsőnek volt kevély; *Keresztelő Szent János*hoz, aki ámbár a szentség oly magas fokára emelkedett, hogy szinte a Megváltónak tekinthették, mégis önmagáról oly alacsonyan érzett, hogy magát a Megváltó saruinak megoldására is méltatlannak hévé; *Szent Pál*hoz, ama kiváltságos apostolhoz, ki egész a harmadik égbe ragadtatott és miután az Istenség titkait hallotta volna, magát mégis az apostolok közt a legutolsónak, sőt a nevökre is érdemetlennek és valóságban semminek tartotta (2Kor 12,11); *Szent Gergely* pápához, aki arra, hogy elkerülje az egyház legelső főpapi méltóságát, többet tett, mint a dicsvágyók azért tesznek, hogy az első rangokhoz jussanak; *Szent Ágoston*hoz, aki midőn teljességében volna dicsőségének, mellyel őt kortársai úgyis mint szent életű püspököt, úgyis mint a katolikus egyház legélesebb elméjű tudósát elhalmozták, megírván a Vallomások és Visszavonások című két csodálatra méltó könyvét, bennök alázatosságának világra szóló halhatatlan emlékét hagyta hátra; *Szent Elek*hez, ki a szülői ház falai közt, saját szolgáltnak megvetését és bántalmait elébe tette minden kitüntetésnek és méltóságnak, melyet pedig igen könnyen szerezhetett volna magának; *Gonzágai Szent Alajos*hoz, ki igen gazdag örögrófságnak ura lévén, vígan mondott le róla és inkább választá az alázatos és önmegtagadó életet, mint a földi nagyságot; egy szóval fordulj mindazokhoz a többi szentekhez is, kik alázatosságuk miatt tündöklő fényben ragyognak az egyház évkönyveiben. Biztos lehetsz benne, hogy Istennek emez alázatos szolgálói szószólóid lesznek előtte az égben, hogy te is az ő erényök követőinek számából való lehess.

LVIII.

Végül, hogy az alázatosság gyakorlásában megmaradj, bőséges segínyt fog szolgáltatni neked a Gyónás és Áldozás szentségeinek gyakori fölvétele. A gyónás, melyben hozzánk hasonlónak leplezzük le lelkünk legtitkosabb és megszégyenítő nyomorúságait, a megalázódás legnagyobb ténye, melyet Jézus Krisztus az ő tanítványainak megparancsolt. A szentáldozás, melyben az emberré lett és irántunk való szeretetéből önmagát megsemmisítő Istent mivoltja szerint fogadjuk keblünkbe, csodás iskolája az alázatosságnak és megszerzésének hatalmas eszköze. Hogyan is kételkedhetnél azon, hogy szerető Jézusod nem akarná azt veled közölni, mikor szent Szíve, ez a szelíd és alázatos Szív, a szeretet eme tűzkemencéje, bizonyos módon szíveden pihen, mely őt ezért gerjedelmeinek egész hevével kéri? Járulj amaz imádandó Szentség fölveteléhez minél gyakrabban, és hacsak a szükséges kellékek meglesznek benned, mindig meg fogod ott találni az elrejtett Mannát, mely annak számára van fönntartva, ki nagy kívánsággal keresi.

LIX.

Egyébiránt bátran szállj szembe a nehézségekkel, melyekre találsz majd azoknak gyakorlásában, amikre eddigelé oktattalak, valamint az ellenkezőkkel is, amiket tenmagadban is fogsz tapasztalni. Őrizkedjél nagyon, nehogy valamiképp azt találjad mondani, amit a félénk tanítványok mondtak: *Kemény beszéd ez, és ki hallgathatja és gyakorolhatja ezt?* (Jn 6,61) Mert valójában biztosítalak, hogy minden keserűség, mit kezdetben érezni fogsz, csakhamar kimondhatatlan édességgé és mennyei vigasztalásokká fog válni. A szent kitartás eme gyakorlatokban, ezer lelki gyötrődéstől fog megszabadítani és szívedbe annyi békét és nyugalmat fog önteni, hogy már előre érzed majd azon örök boldogságot, melyet Isten az égben, az ő híveinek előre elkészített. Ha pedig gyávaságból elállasz ama szükséges eszközök használatától, melyek által igazán alázatossá lehetnél, akkor lehangoltnak, nyugtalannak, elégedetlennek, magadra s talán másokra nézve is elviselhetlennek fogod magad érezni, sőt mi több, nagy veszélyben fogsz forogni, hogy örökre elkárhozol, vagy legalább az bizonyos, hogy a tökéletesség kapuja előtted zárva marad, mivelhogy oda más kapun, mint az alázatosságon át be nem juthatsz. Fegyverkezzél föl tehát szent bátorsággal, hogy senki le ne küzdhessen; emeld fel szemeidet a magasba s lásd ott fönt Krisztus Jézust, ki keresztyével megterhelve, az alázatosság és béketűrés ösvényén való haladásra oktat, melyen már annyi Szent járt, kik most az égben vele uralkodnak; halljad miképp sürget, hogy az ő útjain s erényei igaz követőinek útján járj. Tekintsd a szent angyalokat, mennyire óhajtják valamennyien a te üdvödet; nézzed, miképp ostromolnak, hogy ama szűk ösvényre térj, mely egyedül biztos s mely egyedül vezet az égbe, s az örök dicsőség ama székeihez, melyek a lázadó angyalok kevélysége miatt megüresedtek. És nem hallod-e, mennyire hangoztatják a boldogok az egész mennyországban, hogy ők sem juthattak ama megmérhetetlen dicsőség örömébe másként, mint csupán a megalázások és szenvedések útján? Nézd, hogy örülnek s vigadnak veled már a fölött is, hogy az ő utánzásukra irányult első vágy benned megfogamzott; s halljad, miképp kérnek esdekelve, hogy kislelkűvé ne légy. Fegyverkezzél föl tehát erővel és bátorsággal, hogy késedelem nélkül hozzá fogj a nagy munkához. Emlékezzél meg ama szentséges esküről, melyet keresztségedben tettél, és remegj már a gondolatra is, hogy amaz ígéret szentségét, melyeket akkor Istennek tettél, megsértheted. Tudd meg minden egyéb dolog előtt, hogy határozott kijelentése Krisztus Jézusnak, hogy *a mennyeknek országa erőszakot szenved* (Mt 11,12). Boldog te s ezerszer boldog, ha erről meggyőződve, első gondolatod az

alázatosság gyakorlása leszen, hogy ekként számodra a paradicsom örök dicsőségét kiérdemeljed.

LX.

Legvégül gondold meg azt is, hogy isteni Mesterünk tanítványainak ajánlá, *hogy haszontalan szolgálóknak vallják magukat még akkor is, midőn minden parancsnak eleget tettek* (Lk 17,10). Ekként neked is, miután a legnagyobb pontossággal gyakoroltad ezen utasításokat, haszontalan szolgálóknak kell magadat vallanod: és légy erősen meggyőződve, hogy nem saját erődnek és saját érdemeidnek, hanem igenis Isten jóságának és végtelen irgalmának vagy érte adós: ezen nagy jótéteményért mondj neki mindenkor forró hálát egész hévvel s szívednek minden érzésével. Végre kérjed őt mindennap, hogy számodra ezen kincset megőrizni kegyeskedjék egészen azon utolsó pillanatig, mikor lelked feloldva minden köteléktől, mely a teremtményekhez fűzve tartá, szabadon eresztheti röptét Teremtőjének tárt keble felé, hogy ott örökké élvezze a dicsőséget, mely az alázatosak számára van előkészítve.

Beszéd az Isten félelméről s az igazi alázatosságról

(Sermo Sup. S. Aug. 297.)

Dávid próféta és zsoltáros, ki mint az Írás tanúsítja, Isten szíve szerint kiválasztva mindig minden akaratát teljesíté, ő maga, igen kedves testvéreim, mutatja bizonyos helyen, hogy óhajtja és szereti Teremtőnket, mondván: *Kicsoda, mint a mi Urunk Istenünk? ki a magasságban lakik és az alázatos dolgokra tekint a mennyben és a földön.* (Zsolt 112,5.6) Ha tehát a végtelen fönségű és nagyságú legfőbb Úr minden teremtményeiben, úgy a legfőbbekben, mint a legalsókban, az angyalokban ti. és emberekben, tekintetbe veszi és kedveli az alázatosságot: mennyire lesz szükséges nekünk folyton szemmel tartani az alázatosságot és mindig mindenben magunknak azt megőrizni, hogy így Teremtőnknek tessünk? Hogy aztán mekkora az igazi alázatosság erénye, könnyen megismerhető az Úr szavaiból, ki a farizeusok büszkeségét kárhoztatandó mondja: *Minden, ki magát fölmagasztalja, megaláztatik, és minden, ki magát megalázza, felmagasztaltatik* (Lk 14,11). Ugyancsak az alázatosság lépéseivel emelkedhetni föl az egek magasságáig; mert oda föl a magas Istenhez nem a büszkeséggel, hanem az alázatossággal lehet eljutni: miről írva van: *Isten a kevélyeknek ellenáll, az alázatosaknak pedig kegyelmet ad* (Jak 4,6); és a Zsoltároknak mondatik: *Fölséges az Úr, és tekint az alázatosakra, s a magasokat távolról megismeri* (Zsolt 137,6). Itt a magasak jelentik a kevélyeket: aztán az alázatosakra tekint, hogy fölmagasztalja, s megismeri a magasakat, ti. a kevélyeket, hogy leverje őket. Tanuljuk meg az alázatosságot, hogy Istenhez közeledhessünk, mint ő maga mondja az Evangéliumban; *Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű és nyugodalmat találtok lelkeiteknek.* (Mt 11,29) Kevélység miatt a csodálatos angyali teremtmény az égből lebukott s Istennek alázatossága következtében a törékeny emberi természet oda fölemelkedék.– És emberek között is szép az alázatosság gyakorlata, miként Salamon mondja: *Ahol kevélység vagyon, ott lesz a gyalázat is; ahol pedig az alázatosság van, ott a bölcsesség* (Péld 11,2); egy másik bölcs mondja továbbá: *Minél nagyobb vagy, annál inkább alázd meg magadat mindenben, és az Isten előtt kedvet találsz* (Sir 3,20); és maga Isten mondja a próféta által: *Kire tekintsek pedig, ha nem az alázatosra és békés lelkűre, ki beszédemre retteg?* (Iz 66,2)

Aki nem lesz alázatos és békés lelkű, abban soha nem lakhatik a Szentlélek malasztja. Isten alázatossá lett, hogy minket üdvözítsen; piruljon az ember, hogy kevély. Mennél mélyebb a szívnek alázatossága, annál közelebb emelkedik a tökéletességhez; mert aki alázatos, az égi dicsőségben föl fog magasztaltatni. Az alázatosságnak első lépcsője, alázatosan meghallgatni az igazság szavait, azokat emlékezetben tartani, készségesen gyakorolni. Bizonyos, hogy az igazság mindig kerüli azon elméket, melyeket nem talál alázatosaknak. Minél alázatosabb lesz valaki önmagában, annál nagyobb lesz Isten színe előtt; a kevély ellenben amennyivel dicsőségesebben tűnik ki az emberek között, annál utálatosabb lesz Isten előtt. Ki magában minden egyéb erényt egyesít alázatosság nélkül, olyan, mint ki szélben homokot hány. Továbbá az Írás mondja: *Mit kevélykedel oh por és hamu* (Sir 10,9), mialatt a kevélység szele elragadja és szétszórja mindenedet, mit böjttel s alamizsnával összegyűjteni látszottál? Nagyon óvakodjál ó ember, erényeiddel dicsekedni, minthogy nem magad leszesz annak bírálója; hanem egy másik, ki előtt iparkodjál szívedben magad megalázni, hogy ő fölmagasztaljon a visszafizetés idején. Szállj le, hogy fölemelkedjél; alázd meg magad, hogy fölmagasztaltassál; ne hogy magadat fölmagasztaltván, megessék rajtad, hogy megaláztatassál; mert ki maga előtt rúttnak tetszik, az szép Isten előtt; ki magának visszatetszik, tetszik Istennek: légy tehát kicsiny magad szemeiben, hogy nagy légy

Isten szemeiben; mert annál becsebb leszesz Istennél, minél silányabb vagy önmagad előtt. A legfőbb méltóságban legyen alázatosságod is legnagyobb; a méltóság dicsérete, az alázatosság erénye.

De az alázatosságnak ezen erényét senki sem bírhatja az Isten félelmének erénye nélkül; mert az egyik a másik nélkül meg nem állhat. Hogy milyen pedig az Isten félelmének hatása, rám figyeljete testvéreim, azonnal megmondom nektek: *A bölcsesség kezdete az Úr félelme* (Zsolt 110,10); az Isten jelenléte miatti félelem hathatós óvszer a bűn ellen; ki tökéletesen féli Istent, igen nagy szorgalommal óvakodik a bűntől: *Az Urat félő igen nagy jót ér életének utolsó napján* (Sir 1,13) és jutalma örökké tart. Aki pirul vétkezni az emberek előtt, mennyivel méltóbb és illőbb dolog, hogy piruljon gonoszságot cselekedni Isten jelenlétében, ki nem csak a cselekedeteket, hanem a szíveket is látja? Ki szentül féli Istent, keresi az ő kedvét teljesíteni. Más a fiúnak, más a szolgának félelme; a szolga fél a büntetéstől való félelemből, a fiú pedig az atya iránti szeretetből. Ha Istennek gyermekei vagyunk, féljük őt a szeretet édességével, nem a félelem keserűségével. A bölcs férfi minden cselekedetében féli Istent, mert tudja, hogy lehetetlen az ő jelenlétét elkerülni; mint a zsoltáros is Istenhez szól: *Hová menjek a te lelked előtt? és hová rejtőzzem színed előtt?* (Zsolt 128,7); és más helyen hozzácsatolja, hogy *sem napkeletről sem napnyugatról* (Zsolt 74,7) *nincsen rejtőhelye annak, ki az Isten előtt fut*. Ki féli az urat, elfogadja az ő tanítását: és ki éber lesz parancsainak teljesítésében, örök áldást talál. *Boldog az Urat félő lelke* (Sir 34,17) és az ördög kísértésétől megóva marad: *Boldog ember, ki mindenkor fél* (Péld 27,14) s kinek meg van adva, hogy mindig szem előtt tartsa az Úr félelmét. Ki féli az Urat, kitér és eltávozik a gonosz ösvénytől, és lépteit az erény útjára igazítja: az Isten félelme az embert óvatossá teszi és gondossá, hogy ne vétkezzék. Hol azután nincs Isten félelme, ott féktelen élet van; ki nem féli az Úr Istent kedvező szerencsében, félje legalább szerencsétlenségben, és futamodjék Ahhoz, ki ostoroz és gyógyít: *Boldog a férfit, ki féli az Urat és szívének minden óhajásával keresi megtartani a parancsokat* (Zsolt 111,1); az Isten félelme elűzi a pokol félelmét; mert eszközli, hogy az ember a bűnt kerüli és sokasítja az igazság műveit. Ennek utána eléri azon félelmet, melyről mondatik, hogy *szent, megmaradó örökön örökké* (Zsolt 18,10), mert a szereteten alapszik. Ilyképpen, testvéreim, ilyképpen kell félnünk Istent, hogy őt szerethessük; *mert a tökéletes szeretet kizárja a szolgai félelmet* (1Jn 4,18): s ily módon bírhatjuk a biztonság bőségét s minden jónak teljességét; amiértis mondja a próféta: *Féljétek az Urat, az égnek minden Szentje!* mert nincs fogyatkozásuk az őt félőknek; a gazdagok szűkölködtek és éheztek; de kik az Urat keresik, semmi jóban meg nem fogyatkoznak (Zsolt 33,9.10)

Ez okért esdekelve kérlek, szeretteim, hogy mindig lelki szemeitek előtt tartsátok az Isten félelmét, hogy minden áron törekedjete parancsairól meg nem feledkezni, és hogy komolyan meggondoljátok, hogy ki Istent féli s törvényének engedelmeskedik, az örök életbe megy be; aki pedig megveti s visszautasítja a parancsokat, örök kárhozatba fog jutni; és esdekelve kérlek még, hogy szívetek belsejében bírjátok az igazi alázatosságot és hogy azt mesterkéletlen cselekedetek által felebarátotoknál megkedveltessétek úgy, hogy ők is jó példátokon épülve, dicsőséggel illessék Istent és veletek egyetemben iparkodjanak az égben örök jutalmat nyerni a mi Urunk Jézus Krisztus segélyével és malasztjával, ki él és uralkodik örökön örökké. Amen.

Különféle gondolatok az alázatosságról

I.

Tudják meg az alázatosak, hogy Üdvözítőnk *megalázta magát, az Atyának engedelmes lévén mindhalálig* (Fil 2,8); tudják meg a kevélyek, hogy az ő fejedelmükről vagyon megírva: *Ő a király a kevélység minden fiai fölött* (Jób 41,25). Tehát romlásunk eredete az ördög kevélysége volt s megváltásunknak alapja Isten alázatossága. Ugyanis ellenségünk, jóllehet olyan teremtmény, mint a többi, mégis úgy akart föltűnni, mint aki valamennyi fölött áll: ellenben a mi Megváltónk mindenek fölött legnagyobb lévén, kegyes volt magát mindenek között legkisebbé tenni. Tudják meg tehát az alázatosak, hogy midőn magukat megalázzák, fölemelkednek Isten követéséig; a kevélyek pedig, hogy midőn magukat fölmagasztalják, lesüllyednek a pártütő angyal követéséig. Van-e hát silányabb valami a kevélységnél, mely midőn magát fölmagasztalja, az igazi fönség magaslatától eltávolodik? Mi dicsőségebb ellenben az alázatosságnál, mely midőn a mélységbe lesüllyed, legfönségebb Teremtőjével egyesül?

Nagy Sz. Gergely
(Reg. Pastor. Par. III. c. XVII. Adm. 18.)

II.

E két erényt, az alázatosságot ti. és a szeretetet semmi sem választja el és annyira szétbonthatatlan az ő összefüggésök, hogy aki az egyikben megerősödik, kell hogy a másiknak is birtokába jusson: ugyanis, valamint az alázatosság kiegészítő része a szeretetnek, úgy a szeretet kiegészítő része az alázatosságnak. És ha azon dolgok megfigyeléséhez fogunk, melyeket az Apostol a szeretet birtoka nélkül meddők gyanánt ismertet (1Kor 13,1–3), azt fogjuk találni, hogy ugyanazok éppúgy terméketlenek, ha az alázatosság hiányában szenvednek. És csakugyan, micsoda gyümölcsöt hozhat akár a tudomány a kevélységgel, akár a hit az emberi dicsőséggel, akár a fitogtatással az alamizsna, akár a göggel a vértanúság? Ez okért, miután egyformán törekszik a kevélység leverésére az alázatosság és a szeretet, ami az egyikről van mondva, ugyanaz áll a másikról is.

(Epist. Libr. X. ad Demetriadem. supp. S. Ambrosio)

III.

Az alázatossággal megőrizzük a szeretetet; mert semmi sincsen, mi ezt hamarabb megsértené, mint a kevélység. S azért az Úr nem mondta: Vegyétek igámat magatokra, és tanuljatok tőlem, mert én a negyednapos halottakat a sírból feltámasztom és az ördögöket az emberek testeiből kiűzöm, őket a betegségektől megszabadítom és más hasonló csodákat művelek; hanem azt mondá: *Vegyétek rátok az én igámat, és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.* (Mt 11,29) Mert ama csodatételek lelki dolgok jelei, szelídnek és alázatosnak lenni pedig annyi, mint a szeretetet megőrizni.

Szent Ágoston
(In exposit. Epist. ad Galatas. cap. II. v. 11–16.)

IV.

Aki tudja magáról, hogy hamuból és földből van, s hogy minél előbb porrá kell oszolnia, soha sem fog kevélységbe esni. És aki Isten örökkévalóságának fontolgatása után meggondolja az emberi élet ezen rövid tartalmát, sőt annak mintegy pillanatnyi voltát: mindig szem előtt fogja tartani a halált és alázatos lesz. Ugyanis ezen romlandó test terhe a léleknek, és sokfelé szórakozó szívünket elnyomja e porhüvely. Azért mondjuk teljes alázattal: *Uram! nem fuvalkodott föl az én szívem, sem szemeim föl nem emelkedtek; sem nem jártam nagy és fölöttem való csodálatos dolgokban* (Zsolt 130,1). Továbbá minden alázatosságnak nem annyira a szavakban, mint lélekben kell gyökereznie; mert öntudatunk legbensőbb érzetével kell magunkat semminek tartanunk és soha sem kell képzelnünk, hogy valamit tudunk, vagy értünk, vagy hogy valami vagyunk.

Szent Jeromos

(In exposit. Epist. ad Ephes. Lib. II. Cap. IV. v. 1.)

V.

Fiacskám, mindenek előtt ügyelj az alázatosságra, mert ez a legmagasztosabb erény és a lépcső, melyen a tökély ormára emelkedhetni. Ugyanis a jó föltételek nem teljesíthetők másképp, mint alázatossággal, és sok esztendei fáradozások a kevélység által semmivé lesznek. Az alázatos ember hasonló Istenhez, s ezt magával hordozza keblének templomában: a kevély ellenben, mint olyan, ki Isten előtt gyűlöletes, az ördögre hasonlít. Az alázatos, habár ruházata nézve silánynak és megvetettnek látszik is, erényeire nézve mégis dicsőséges, s habár a kevély a szemlélő előtt jelességgel és méltósággal teljesnek mutatkozzék is, mindazáltal tettei eléggé kimutatják haszontalan voltát, s az ő kevélysége megismerszik járásából s minden mozdulatából és könnyelműsége eléggé nyilvánul szavaiban. Folyton az emberek dicséretei után sóvárog és ámbár erényeire nézve egészen szegény, azokkal a túlságig kérkedik. Nem tűrheti, hogy bárkinek is alá legyen vetve, hanem mindig elsőbbségre áhítzik, s minden lehetőt elkövet, hogy magasabb fokra emelkedjék; s amit érdemmel meg nem szerezhet, azt dicsvággal bitorolja. Mindig fölfuvalkodva lépdel, mint széllel telített tömlő, és minden mozdulatában annyira hányja-veti magát, hogy hajónak mondanád, mely kormányos nélkül a hullámok játékává lőn. Az alázatos ellenben lemond minden földi tiszteletről, s valamennyi ember utolsójának tartja magát; s ámbár látszatra középszerűnek tűnik fel, mégis az Úrnál kiváló magassággal bír. S mikor mindent megtett, mi neki az Úrtól megparancsoltatott, állítja, hogy mitsem tett s arra törekszik, hogy lelkének minden erényét eltitkolja. De az Úr elhíreszteli s nyilvánosságra hozza minden műveit, mindenki megismerteti csodálatos tetteit, fölmagasztalja s megdicsőíti őt s könyörgéseinek idején mindent megad neki, amiért esedezik.

Nagy Szent Vazul

(Admon. ad Fil. Spir.)

VI.

A lelkileg szegény, az alázatos szívű; vagyis az hivatik lelkileg szegénynek, kinek csekély véleménye van magáról: miképp ellenkezőleg lelkileg gazdag alatt a kevély értendő, ki főnnhéjázón érez magáról, s ki nem teljesíti Jézus Krisztus parancsát, ki mondja: *Ha nem lesztek mint a kisdéd, nem mentek be mennyeknek országába* (Mt 18,3). Ugyanis, ki már olyan lett, mint a kisdéd, az lelkileg szegény; és aki lelkileg szegény, az olyanná lett, mint a kisdéd. És habár Jézus Krisztus (Mt 22,39) s az Apostol tanúsága szerint (Róm 13,10) „a törvény teljesítése a szeretet”, mégis a szeretetnek ápoló dajkája az alázatosság s a

gyűlöletnek anyja a kevélység. Tehát minden jónak kezdete az alázatosság, s minden rossznak eredete a kevélység.

(Pseudo Chrysost. Op. Imperf. Hom. IX. in Matth. c. V.)

VII.

Íme, ez az alázatosság alapja, hogy ti. az ember magát bűnösnek tartja és gondolja, hogy Isten előtt semmi jót se tesz. És íme az alázatosság gyakorlata: a hallgatagsághoz való hajlam, senkivel nem versenyezni, nem ellentmondani, magát alattvalónak tartani, a szemeket földre bocsátani, szem előtt tartani a halált, rettegni a hazugságtól, kerülni a fölösleges és hiú beszédeket, a föllebbvalóknak ellen nem állni, a maga nézetében meg nem átalkodni, elviselni a bántalmakat, gyűlölni a tétlenséget, munkát keresni és lelkileg ébernek lenni. Iparkodjál testvérem, szorgosan megtartani ezen szabályokat, hogy lelked ne váljék minden bűnös gerjedelem fészkevé: azok mindegyikét készséges lélekkel kövesd, nehogy üressé és terméketlenné tedd rövid életedet.

Damaszkuszi Szent János
(Sacr. Parall. Litt. T. Tit. V.)

VIII.

A kereszténynek igaz alázatossága a következő: semmiért nem büszkélkedni, senki ellen nem zúgolódni, nem lenni hálátlannak, semmiért nem panaszkodni; hanem mindenben Istennek hálát adni, Istent dicsérni, kinek cselekedetei majd igazságosan szigorúak, majd kegyesek. Azért mindenért, mi veletek történik, mindig hálát adjatok az Úrnak.

(Pseudo Ans. Hervens Dol. Comun. in I. Thess C. V.)

IX.

Én a mező virága vagyok és a völgyek lilioma (Én 2,1)... Az igaz virágozni fog, mint a liliom (Oz 14,6). Kicsoda az igaz, ha nem az alázatos? Mikor Jézus, bár Ő vala az Úr, az ő szolgájának Keresztelő Jánosnak kezei alá hajtotta magát és ez a Keresztelő az Úr méltóságától visszaretent, hagyj engem, úgymond Krisztus, mert így illik teljesítenem az egész igazságot (Mt 3,15); ezzel bizonyára megmutatni akará, hogy az igazság teljességét az alázatosságban helyezi. Az igaz tehát alázatos, az igaz a völgy. És ha mi is alázatosaknak fogunk találtatni, mi is virulni fogunk, mint a liliom és virágozni fogunk örökké az Úr előtt. És talán Jézus nem akkor fog igazán a völgyek liliomának mutatkozni, mikor megújítja a mi alázatos testünket, hasonlóvá tévén az ő dicsőséges testéhez? (Fil 3,21). Nem mondja, a mi testünket, hanem alázatos testünket; hogy megjelentsen, miszerint csupán az alázatosak lesznek megvilágítva s a liliomnak csodálatos és örök fehérségével fölruházva. – Ennyi legyen mondva azon kijelentéshez, melyet az Énekek Éneke jegyese tesz, hogy ő a mező virága és a völgyek lilioma.

Szent Bernárd
(Super Cantica, Ser. XLVII.)

X.

Az igazi alázatosság nem tünteti föl magát ilyennek, és nem pazarol sok szót az alázatosságról; ugyanis nem csak a többi erényeket kívánja titkolni, hanem s főleg önmagát óhajtja elrejtetni; sőt ha szabad volna hazugságokat és tettetéseket használni s a felebarátot megbotránkoztatni, rátartóság és fönnhéjázás cselekedeteit művelné, hogy azok alá rejtőzzék

s egészen ismeretlenül s háborítatlanul élhessen. Erre nézve tehát ez az én nézetem: vagy szót se szóljunk alázatosságról, vagy szóljunk róla oly igaz benső érzettel, mely megfelel annak, mit külsőleg föltüntetünk: soha le ne süssük szemeinket, ha nem alázzuk meg szívünket; ne mutogassuk, hogy az utolsók közt lenni akarunk a nélkül, hogy igazán akarjuk... Az igazán alázatos inkább óhajtja, bár mások mondanák róla, hogy nyomorult, hogy semmi és semmit se ér, mintsem hogy ezeket maga mondja magáról. Vagy, ha tudja, hogy ezt mások mondják róla, legalább ellent nem mond, hanem készségesen belenyugszik: mert erről erősen meg lévén győződve, örül, ha mások ítélete az övével megegyez.

Szalézi Szent Ferenc
(Philothea, Par. III, Cap. V)

XI.

Amikor gyalázattal illetnek, viseljétek el béketűrőssel, s fokozzátok a szeretetet az iránt, ki titeket megvet. Ez a próbakő annak, hogy valaki alázatos-e és szent? Ha érzékenykedik, akár ha csodákat is mívelne, mondjátok, hogy az hajlékony nádszál. Alvarez Boldizsár atya szokta mondani, hogy a megaláztatás ideje érdemkincsek nyerésének ideje. Többet fogtok nyerni, míg békével veszitek a meggyalázást, mintha tízszer böjtölnétek kenyéren és vízen. Jók az önmegalázások, melyeket magunk jószántából gyakorlunk, de sokkal többét ér elfogadni a megalázásokat, melyeket mások okoznak nekünk; mert ezekben kevesebb van sajátunkból és több Istenéből: innét sokkal nagyobb haszonnal jár, ha ezeket tudjuk elviselni. De mit tudna tenni a keresztény, ha Istenért nem tudna valami megvetést elszenvedni? Mennyi megvetést szenvedett Krisztus Jézus érettünk! arculütéseket, kigúnyoltatásokat, ostorokat, arcba köpéseket. Hej! ha szeretettel viseltetnénk Jézus Krisztushoz, nemcsak nem érzékenykednénk meggyaláztatásunk miatt, hanem örülnénk a fölött, hogy meggyaláztattunk, mint Jézus Krisztus meggyaláztatott.

Liguori Szent Alfonz
(Reg. di vita dim. Crist. Cap. III. §. 1)

XII.

Sokszor igen hasznos az alázatosság öregbítésére, hogy hibáinkat mások megtudják és rosszallják. Midőn az ember hibáiért magát megalázza, akkor hamar megengesztel másokat és könnyűszerrel eleget tesz a raja neheztelőknek. Az alázatos embert az Isten megoltalmazza s kisegíti a bajból; az alázatos szereti és megvigasztalja; az alázatos emberhez leereszkedik; az alázatosnak nagy malasztot ad, és lenyomatása után fölemeli őt dicsőségre. Az alázatosnak kinyilatkoztatja titkait, és édesdeden magához vonja és meghívja. Az alázatos szégyent vallván, elég jól megvan békében, mert Istenre alapodik, nem a világra. Ne gondold, hogy valami előmenetelt tettél, hacsak magadat mindenkinél alábbvalónak nem tartod.

Kempis Tamás
(De imit., lib. II, cap. 2)

XIII.

Közmegegyezés a hittudósok között, hogy többet fog élvezni az égi dicsőség fényességéből az, kinek szeretete nagyobb leend. E dicsőség nem fog másnak megadatni, mint csak az alázatos szívűeknek; ugyanis az igazi szeretet az egyszerű dolgokhoz alkalmazkodik, hogy a fönségesekhez fölemelkedhessék. Ugyan mit kevélykedel a világ pompája közepette, ó por és hamu, rothadó tömeg, férgek eledele? Ha magadon pirulni és szégyenkezni akarsz, ismerd meg magad teljesen. Minden bajnak gyökere a kevélység,

minden jóé a szeretet; de ezt el nem ültetheted, ha az előbbi egészen ki nem irtottad. Tövestül való kiszakítására rá fog oktatni a szeretet, amely egyedül tudja, hogyan kell ellenállani a kevélység szellemének. Ellen fogsz állani a kevélység szellemének, ha el fogod rejteni erőnyeidet és föltárod hibáidat. De aztán nagyon vigyázz is s főképp a következőre figyelj; hogy épp abban áll a kevélység bűne, hogy ti. el nem viselheted, ha más mondja neked, mit önmagadról szívesen megvallasz.

Bona bíbornok
(De art Div. Am., Cap. XIX)

XIV.

Ha valaki magát valaminek tartja, holott semmi, önmagát csalja meg (Gal 6,3). Gondold meg, hogy ha az emberek jól megértenék e mondást, melyet az Apostol itt megszívlelésül elénk ad, a világon megszűnt volna a hiú dicsvágy. Honnan származik, hogy annyian napról-napra kevélyebbek lesznek, hogy *azok kevélysége, kik téged gyűlölnék, mindenkor növekedik?* (Zsolt 73,23) Mert napról-napra jobban megvakulnak önmaguk megismerésében. Magában azt tartja az ilyen, hogy önmagától valami, holott valójában merően semmi. Azért halljad az általános figyelmeztetést, mely mindenkit fölkarol. *Ha valaki, bárki legyen is az, ha valaki magát valaminek tartja, nem mondja valami nagynak, nem; hanem általában valaminek; ha valaki magát valaminek tartja, holott semmi, önmagát csalja meg.* Ez tehát ama mélységes igazság, melynek egyszer valamikor végre is téged meg kell győznie arról, hogy te magadtól nem vagy semmi. És mi okért? Mert magadtól semmid sincs, a bűnt kivéve, mely a legnagyobb semmi. Minden egyéb, mivel a bűnön kívül bírsz, egészen Istentől van. Az igazi alázatosság elérésének az a módja, hogy bele mélyedj ebbe a tudatba. Mert habár az alázatosság lényege a magát szerényen lealázó akaratban rejlik, mindazonáltal az akarat a majd nagyobb, majd kisebb fokig való lealázás zsinórmértékét nem mástól kölcsönzi, mint az értelemtől.

P. Segneri Pál
(Monn. dell An. XI. Agost.)

XV.

Midőn valaki dicsérettel és tisztelettel halmoz, egyesülj a megbecstelenítésekkel, a kigúnyolásokkal, melyeket az Isten Fia szenvedett. Vedd bizonyosra, hogy a valóban alázatos lélek ugyanannyi megaláztatást talál a kitüntetések között, amennyire a megbecstelenítések között lelt, s úgy tesz, mint a méhecske, mely nem annyira az örökre rakodott harmatból szívja mézét, mint inkább abból, mely a rózsára hullott.

Páli Szent Vince

XVI.

Fiacskáim, legyetek alázatosak, alázzátok meg magatokat.

Néri Szent Fülöp

Imádság az istenesség és alázatosság kegyelméért

Uram, Istenem, amim van jó, az te vagy. S ki vagyok én, hogy hozzád szólni bátorodjam? Én legszegényebb csekély szolgád vagyok és hitvány féreg, sokkal nyomorultabb s alábbvaló, hogysem értem s kimondani merem. De emlékezzél, Uram, hogy én semmi vagyok, érdemem semmi, és tehetségem semmi. Te és csak te vagy jó, igaz és szent; te mindent tehetsz, te mindent adsz, mindent betöltesz, csak a bűnöst hagyván üresen. Emlékezzél irgalmasságaidra és töltsd tele szívemet malasztoddal, mert nem akarsz, hogy haszontalan legyen alkotmányod. Miképp tűrhetném s viselhetném el magamat e nyomorult életben, hacsak a te irgalmad és kegyelmed nem gyámolít? Ne fordítsd el tőlem arcodat, ne halaszd sokára látogatásodat; ne vond meg vigasztalásodat, hogy lelkem előtted ne legyen olyan, mint a föld víz hiányában. Uram, taníts engem megtenni, a te akaratodat, taníts engem színed előtt méltóképpen s alázatosan viselni magamat; mert te vagy az én bölcsességem, ki engem voltaképpen ismersz és ismertél, mielőtt a világ létrejött, és mielőtt e világra születtem vala.

(Krisztus köv. III. k. 3. fej.)